

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ОДЕСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-
ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**Державний навчальний заклад «Одеський професійний
ліцей будівництва та архітектури»**

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

НА ТЕМУ

**«Впровадження міжпредметних зв'язків при
підготовці кваліфікованих робітників на
уроках української мови»**

(з досвіду роботи)

викладача першої категорії

Івахно Олени Миколаївни

**м. Одеса
2014р.**

Впровадження міжпредметних зв'язків при підготовці кваліфікованих робітників на уроках української мови

Зміст

Вступ

1. Теоретичні основи реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні фахових технічних дисциплін стор. 3
- 1.1. Роль міжпредметних зв'язків у навчальному процесі професійного-технічного навчального закладу стор. 23
- 1.2. Методологічні вимоги до здійснення міжпредметних зв'язків стор.
- 1.3. Сутність поняття “міжпредметні зв'язки” та їх функції стор.
2. Розробка методики впровадження міжпредметних зв'язків на уроках української мови стор.
- 2.1. Практична реалізація міжпредметних зв'язків на уроках української мови стор.
- Висновки стор.
- Список використаної літератури стор.

ВСТУП

Державний навчальний заклад «Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури» є державним професійно-технічним навчальним закладом другого атестаційного рівня, що забезпечує реалізацію права громадян на здобуття професійно-технічної та повної загальної середньої освіти. Ліцей здійснює підготовку робітників високого рівня кваліфікації, як правило, з числа випускників загальноосвітніх навчальних закладів на основі базової чи повної загальної середньої освіти.

При вирішенні професійних завдань спеціаліст все частіше зустрічається з необхідністю володіти та вміло використовувати знання, які виходять за межі вузької спеціалізації – знання із різних галузей науки, психології тощо. Проте потребує суттєвого коригування методика впровадження міжпредметних зв'язків, яка нині хоч і широко використовується, але все ж таки допускає ізольоване викладання гуманітарних та спеціальних дисциплін. Невирішеним залишається питання міжпредметних зв'язків у процесі вивчення української мови (за професійним спрямуванням) у професійно-технічних навчальних закладах.

Ізольованість української мови та окремих циклів дисциплін згубно впливає на становлення особистості фахівця, який володіє лише програмним матеріалом з української мови в контексті своєї майбутньої професії. Тому перед сучасним викладачем української мови стоїть завдання не лише підвести учнів до успішного оволодіння програмним матеріалом, а й навчити їх користуватися українською мовою для поповнення своїх фахових знань.

Взаємозв'язок у вивченні предметів – природний процес, зумовлений логікою навчання. Міжпредметні зв'язки дають можливість сформувати в учнів цілісну картину світосприйняття. Ставиться завдання синтезувати диференційовані знання, побачити їх цілісно, стимулювати аналітико-синтетичну діяльність учнів, а також формувати вміння переносити знання з однієї галузі в іншу, виробити вміння аналізувати і порівнювати складні процеси чи явища об'єктивної дійсності.

Українська мова як навчальна дисципліна певною мірою пов'язана практично з усіма навчальними дисциплінами. Така міждисциплінарна інтеграція є умовою розвитку пізнавальної діяльності учнів і відкриває шлях до отримання професійно значущої інформації, а отже створює передумови для усвідомлення необхідності оволодіння українською мовою в даному закладі, що є важливим стимулятором підвищення інтересу до цього предмета.

Одним із шляхів збереження та поглиблення інтересу до вивчення української мови в ліцеї є рання спеціалізація навчальної мовленнєвої діяльності, яка є абсолютно природною для учнів. Така рання спеціалізація навчальної діяльності полягає в тому, що учні оволодівають умінням читати літературу зі спеціальності вже на першому курсі, а не обмежуються текстами із загальноосвітніх дисциплін.

Готуючись до проведення інтегрованих бінарних занять, викладач повинен з'ясувати, який обсяг знань отримають учні у процесі розв'язання

поставленого завдання, який матеріал доцільно використати в цьому випадку, чим і як його доповнити, які набуті на уроках суміжних предметів знання треба використати, до яких узагальнень потрібно підвести учнів. Викладач має самостійно синтезувати знання (оскільки засвоєння лише «предметних знань» недостатньо для здійснення міжпредметних зв'язків), вичленити органічно пов'язаний міжпредметний матеріал, визначити «питому вагу діяльності з різних предметів».

Важливо підготувати матеріальну навчально-методичну базу, організувати співпрацю викладачів української мови та колег з профільюючих циклових комісій, викликати у учнів зацікавленість у використанні української мови для підвищення власної компетенції при вивченні спеціальності. Важливим є відбір та організація навчального матеріалу; формування необхідної мовної бази, яка б стала основою для успішного читання літератури з фаху українською мовою; формування навичок смислового сприйняття текстів при читанні та висловленні думок українською мовою. Для реалізації цієї умови викладачі української мови разом зі спеціалістами профільюючих циклових комісій виділяють ті теми, які є базовими для вивчення згодом складніших предметів зі спеціальності.

При відборі навчального матеріалу перш за все необхідно враховувати професійні знання учнів. В іншому разі відповідність рівня інформації рівню компетенції учня в галузі знань рідною мовою не тільки перешкоджатиме розумінню тексту, а й знизить інтерес до читання україномовної літератури зі спеціальності і спричинить негативне ставлення до вивчення української мови в цілому. Тому з викладачами профільюючих циклових комісій визначалися найбільш актуальні та цікаві для даного етапу навчання проблеми зі спеціальності, з урахуванням яких складаються тематичні цикли системно пов'язаних навчальних матеріалів українською мовою. Координація роботи з профільюючими цикловими комісіями дає змогу виявити обсяг знань учнів з фаху і підібрати навчальний матеріал, який відповідає рівню спеціальної підготовки учня.

Використання текстів зі спеціальності з самого початку навчання та інтеграції всіх професійно спрямованих текстів призведе до більш якісного засвоєння учнями матеріалу. За таких умов учень усвідомлює його значущу складову власної перспективи життя, задовольняючи через процес навчання професійно-пізнавальні інтереси та основні особистісні потреби. У процесі навчання учень повинен усвідомити необхідність та напрями подальшого саморозвитку.

Як засіб реалізації міжпредметних зв'язків у співпраці з викладачами спеціальних дисциплін були проведені інтегровані бінарні уроки. Підготовка до занять передбачала сумісне написання методичних розробок, визначення мети заняття кожним викладачем, вибір послідовності основних етапів, розподіл часу, визначення методів контролю самостійної, аудиторної та позааудиторної роботи учнів, залучення їх до творчо-пошукової роботи.

Для учнів були підготовлені та розтиражовані матеріали для самостійної роботи, з якими вони могли ознайомитися в кабінеті чи в

читальному залі бібліотеки. Ці завдання передбачали навчання читання професійно орієнтованих текстів самостійно.

Вихідний рівень знань на інтегрованих бінарних заняттях перевіряється шляхом фронтального, індивідуального усного опитування та тестів, складених з урахуванням міждисциплінарної інтеграції.

Основний етап заняття – це професійний тренінг – відпрацювання вмінь отримувати необхідну інформацію з текстів, формування критичного мислення (аналіз, узагальнення отриманих даних) під контролем обох дисциплін. На завершальному етапі контроль знань проводиться шляхом вирішення проблемно-орієнтованих задач, узагальнення, конкретизації теоретичного матеріалу та практичних навичок з використанням між предметної інтеграції, вміння оперувати отриманою інформацією для вирішення комунікативних задач.

Отже, проведення інтегрованих бінарних занять – це співпраця викладачів та учнів, міжособистісна взаємодія та діалогічне спілкування, що спрямоване на осмислену та продуктивну діяльність у формуванні професійної моделі спеціаліста.

1. Теоретичні основи реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні фахових технічних дисциплін

Враховуючи тему, мету, об'єкт, предмет роботи, були поставлені наступні задачі роботи:

1. Роль міжпредметних зв'язків у навчальному процесі професійно-технічного навчального закладу.
2. Методологічні вимоги до здійснення міжпредметних зв'язків.
3. Сутність поняття “міжпредметні зв'язки” та їх функції.
4. Розробка методики впровадження міжпредметних зв'язків при підготовці учнів з різних професій.
5. Практична реалізація міжпредметних зв'язків на уроках української мови.

Для виконання поставлених у роботі завдань були використані наступні методи досліджень: аналіз літературних джерел, спостереження за навчальним процесом, вивчення досвіду роботи викладачів та майстрів виробничого навчання, аналіз та синтез методичних розробок з питання, що вивчається.

Практичне значення роботи полягає у розробці методичних рекомендацій щодо організації навчання кваліфікованих робітників, яке дозволить підвищити якість їх підготовки за рахунок реалізації глибоких міжпредметних зв'язків на уроках української мови. Адже професійно-технічний напрямок освіти є важливою ланкою в системі професійної підготовки кадрів, які вирішують основні завдання промислового сектору економіки в умовах створення в Україні ринкових відносин. Організація трудової діяльності спеціаліста вимагає сьогодні творчого вирішення складних виробничо-технічних завдань, ініціативно мислячих та освічених робітників. Держава сприяє удосконаленню професійної підготовки робітників. Це відображено в багатьох нормативних актах, що регулюють відносини в галузі професійно-технічної освіти. Так, в Державній національній програмі “Освіта” („Україна XXI століття”) передбачено створення їх виробничої кваліфікації на рівні науково-технічних досягнень. Серед шляхів реформування професійної освіти провідне місце відведено удосконаленню навчально-виховного процесу в закладах професійної освіти на основі впровадження нових педагогічних технологій. В Законі України „Про професійно-технічну освіту” механізм міжпредметних зв'язків є одним із важливих складових навчального плану-документу, що визначає плановий рівень кваліфікації випускника професійно-технічного закладу. Тому для вирішення цього комплексу завдань, які ставляться перед професійною школою, значної ваги набувають міжпредметні зв'язки, що реалізуються в циклі загальноосвітніх дисциплін.

Дидактична теорія міжпредметних зв'язків знайшла широке відображення у публікаціях багатьох науковців, в яких визначено види

міжпредметних зв'язків, їх функції, місце у сучасній науці, засоби їх реалізації тощо.

Проте важливо не тільки знати науку, але і володіти педагогічною майстерністю її викладання. Добре вже відомо і дані дослідження показують, що учні професійно-технічних навчальних закладів віддають перевагу таким вчителям, які дають науку в її розвитку, показують її проблеми, знайомлять з методикою дослідження, залучають тих учнів, що мають устремління до активного пошуку, звать до творчості. Але проблема використання міжпредметних зв'язків фахових дисциплін підготовки кваліфікованих робітників у науково-методичній літературі висвітлена ще недостатньо. Тому темою даної роботи обрано: “Впровадження міжпредметних зв'язків при підготовці кваліфікованих робітників на уроках української мови”.

Об'єктом дослідження у роботі є методи і прийоми проведення уроків з української мови при підготовці кваліфікованого робітника в системі професійно-технічної освіти.

Предметом дослідження виступає підвищення ефективності фахової підготовки учнів через посилення міжпредметних зв'язків дисциплін, що забезпечують цю підготовку.

1.1 Роль міжпредметних зв'язків у навчальному процесі професійно-технічного навчального закладу

У наш час розвиток науки та техніки привело до корінних змін у взаємозв'язку науки та виробництва, наука стає безпосередньою виробничою силою. Знання різних галузей не являються тепер ізольованими, вони стають найбільш дієвими при зв'язку між науками.

Зв'язок між учбовими предметами являється відображенням зв'язку між відповідними науками, кожна з яких в своїй галузі вивчає єдиний об'єктивно існуючий матеріальний світ. У цьому випадку здійснення зв'язків між навчальними предметами відіграє дуже важливу роль в гармонічному розвитку учнів, в створенні в них цілісного, наукового, діалектико-матеріалістичного світогляду.

Необхідність міжпредметних зв'язків обговорюється дидактичними принципами навчання. Так принцип міцності засвоєння знань дозволяє стверджувати, що формування вмінь і навичок буде краще відбуватися при умові добре діючих міжпредметних зв'язків.

В процесі реалізації міжпредметних зв'язків в учнів розширяється загальний політехнічний кругозір, розвивається логічне мислення, активізується увага, росте зацікавленість до вивчаємих предметів.

Міжпредметні зв'язки на уроках української мови дозволяють розкрити природньо-наукові основи знаряддя праці і основні операції, а також організаційно-економічні принципи і суспільну значущість трудової діяльності; вони поглиблюють теми, що вивчаються на уроках спеціальних дисциплін, конкретизують, роблять більш дієвими знання учнів; формують свідоме творче відношення до технічних знань та знань з української мови.

Без міжпредметних зв'язків неможливо вирішити сучасні завдання реформи професійної школи, яка вимагає об'єднання загального і професійного навчання, зміцнення зв'язку навчання з патріотичною та національними темами. Міжпредметні зв'язки, як і будь-який принцип навчання, має властивість всезагальності, реалізується в кожному навчальному предметі. Необхідність і доцільність міжпредметних зв'язків підтверджується передовим педагогічним досвідом вчителів і багаточисельними загальнопедагогічними і методичними дослідженнями.

Сучасні професійні програми професійно-технічних закладів в значній мірі відображають системний науковий підхід до вивчення об'єктів, предметів, процесів і явищ природи, суспільства, виробництва. Але існуючий предметний принцип розподілу знань не дозволяє повністю реалізувати системний підхід у навчанні, не порушуючи меж навчальних предметів.

Навчання у сучасній професійній школі реалізується як цілісний навчально-виховний процес, що має загальну структуру і функції, які відображають взаємодію викладання і навчання. Міжпредметні зв'язки сприяють реалізації всіх функцій навчання: освітньої, розвиваючої і виховної. Ці функції здійснюються у взаємозв'язку і взаємодоповнюють один

одного. Єдність функцій є результат цілеспрямованого процесу навчання як навчально-виховної системи.

Міжпредметні зв'язки як самостійний принцип визначають цільову спрямованість всіх компонентів процесу навчання (його завдання, змісту, форм, методів, засобів, результатів) на вирішення завдань формування системи знань про природу, суспільство і працю, світогляд спеціаліста.

Таким чином міжпредметні зв'язки в погодженій колективній, груповій чи індивідуальній роботі педагогів стають принципом конструювання дидактичної системи. Така система може мати локальний характер, обмежуючись межами однієї навчальної теми, охоплювати декілька навчальних тем, пов'язаних загальними для ряду предметів провідними ідеями, об'єднувати групу навчальних курсів, що вирішують комплексну міжпредметну проблему.

Збагачення навчальної і трудової діяльності учнів на основі міжпредметних зв'язків відбувається особливо інтенсивно, коли вчителі здійснюють різноманітні види цих зв'язків в комплексі .

1.2 Методологічні вимоги до здійснення міжпредметних зв'язків

Підґрунтям міжпредметних зв'язків є взаємозв'язок загального, політехнічного і професійного утворення. Ця єдність досягається шляхом посилення міжпредметних зв'язків з предметами суспільно-гуманітарного циклу, формування політехнічних знань на базі уроків з української мови . Виникає тенденція створення інтегрованих курсів.

Іншим ведучим напрямком здійснення міжпредметних зв'язків є філософський синтез знань. Питання впливу міжпредметних зв'язків на світогляд особистості досліджується педагогами Румунії, Угорщини, Польщі, Болгарії, Чехії. Вони виступають за міждисциплінарний характер навчання, підкреслюючи роль філософії й історії науки у вищій інтеграції програм. В. Шевчук розглядає світогляд як результат планової інтеграції знань. На його думку, надія на те, що інтеграція відбудеться в розумі учня сама по собі, є помилковою з дидактичної і з виховної точок зору. Тому при вивченні кожного предмета нові складові частини знань повинні знаходити місце в більш складних ієрархічно побудованих системах. Підкреслюється значення зв'язків між предметами в досягненні цілей загальної освіти і розглядаються, як один з актуальних принципів конструювання дидактичної системи і як умова ефективного здійснення навчання і виховання в сучасній професійній школі. Таким чином, у педагогіці помітні тенденції різнобічного вивчення ролі міжпредметних зв'язків у навчанні, що підтверджує комплексність даної проблеми .

Аналіз розвитку ідеї міжпредметних зв'язків у педагогіці нашої країни й інших країн дозволяє виділити обумовлені методологією вихідні вимоги до їх здійснення:

1) міжпредметні зв'язки повинні бути спрямовані на досягнення всебічного розвитку особистості учня в умовах стійкої системи предметного навчання і сприяти посиленню взаємозв'язку утворення, розвитку і виховання;

2) міжпредметні зв'язки необхідно включати в навчання у всіх типах ПТНЗ і на всіх ступінях навчання, підкоряючи їх принципам науковості, систематичності навчання і його зв'язку з працею;

3) необхідна координація навчальних програм на основі інтеграції, комплексування предметних знань відповідно до ведучих загальнонаукових ідей.

Пошук форм і методів інтеграції навчальних предметів у прагматичних цілях - один з ведучих напрямків досліджень дидактів. У "Міжнародному центрі педагогічних досліджень" у м. Севру (Франція) створена спеціальна дослідницька група по розвитку міждисциплінарних зв'язків. Рішення питання нею зводиться, як правило, до побудови інтегрованих курсів ("Соціально-економічні науки", "Гуманітарні науки"), що включають "надійні" знання, потрібні учню, щоб усвідомлено здійснювати свої права й обов'язки людини і громадянина.

Загальні структурні елементи навчальних предметів створюють об'єктивні основи комплексного здійснення міжпредметних зв'язків у навчанні:

- 1) наукові об'єкти вивчення, факти;
- 2) поняття, закони, теорії;
- 3) світоглядні ідеї;
- 4) історичні проблеми і шляхи науки;
- 5) методологічні основи і методи науки;
- 6) узагальнені способи пізнання;
- 7) специфічні уміння і навички;
- 8) мова науки;
- 9) виховні аспекти знань .

Сучасна дидактика виходить із принципу цілісного відображення науки в змісті навчання: як системи знань, як діяльності, у єдності теорії і методу, і як системи її відносин з іншими формами суспільної свідомості і практики. Наука – це і результат пізнання, і діяльність по придбанню нових знань, навчальний предмет – це єдність знань, методів і відносин, що формуються в учнів у процесі вивчення визначеної науки, галузі людської діяльності. Розгляд навчального предмета на абстрактному рівні у виді узагальненої моделі знань, як би "вийнятим", ізольованим від діяльності і процесу навчання, дозволяє вичленувати в ньому склад знань: про об'єкт, способи діяльності, про цінності. Підставою даних видів знань служать наступні функції інформації (її види) у процесі сприйняття людиною:

- 1) епістемична, що розкриває сутність об'єкта, наукові знання про нього з метою показати суб'єкту, що є даний об'єкт;
- 2) інструментальна, що показує, які установлені знання про об'єкт, способи пізнання;
- 3) мотиваційно-оціночна, що розкриває ціннісну сутність знань про об'єкт із позицій суспільства, світогляду вченого, потреб людини, у результаті чого суб'єкт довідається, навіщо необхідно вивчати даний об'єкт. Кожен елемент інформаційної структури навчального предмета, як показують дослідження проблеми, може бути об'єктивною основою міжпредметних зв'язків у змісті навчання. У свою чергу, відбиваючи міжнаукові ідеї, вони є і джерелом побудови змістовної структури навчального матеріалу, вносячи в нього "міжнаукові компоненти" .

Отже, між предметні зв'язки – це особливо значимий у сучасних умовах наукової інтеграції фактор формування змісту і структури, навчального предмета, а сама структура навчального предмета служить одним з об'єктивних джерел різноманіття їхніх видів і функцій.

У традиційному розподілі наук на гуманітарні, природні, технічні відбиті об'єктно-предметні відносини між ними. Такий поділ закріплений у циклах навчальних предметів, що згруповані по спільності об'єктів вивчення – суспільство, природа, праця. При цьому виникають внутрішньоциклові і міжциклові зв'язки, що систематизують знання й уміння учнів навколо загальних об'єктів пізнання.

Об'єктно-предметна лінія міжпредметних зв'язків у предметній системі навчання предметів пізнання. Представлення про синтетичний, учбово-пізнавальний характер діяльності учня виникло в процесі переходу дослідників від вивчення зовнішньої, існуючої незалежно від учня як суб'єкта діяльності, сторони навчання (його змісту, методів, форм організації) до вивчення внутрішніх, змістовно-операційних і мотиваційних процесів. При цьому дослідники виходять з положення Л.С.Виготського про те, що психічні новотвори складаються в якісних змінах і в особистості й у діяльності дитини. У рішенні питання про морфологічну структуру навчальної діяльності як дидактичній основі міжпредметних зв'язків важливо спиратися на положення про єдність свідомості і діяльності і відповідності способів дій змісту знань учнів. Багатство змісту навчального предмета, його складна структура обумовлюють і багатогранність навчальної діяльності. Базисні компоненти навчальної діяльності, як показує аналіз, визначаються пізнавальним, практичним і ціннісно-орієнтаційним її характером, зв'язаним із засвоєнням відповідних видів знань, представлених в інформаційній структурі навчального предмета .

Пізнавальна діяльність націлена на перетворення образів (понять, теорій, законів) об'єктів реального світу, що раніше склалися у свідомості учня, що досягається в процесі засвоєння нових знань і способів їхнього одержання. Оперування знаннями при цьому відбувається у внутрішньому плані, і пізнавальна діяльність учня носить теоретичний характер. Міжпредметні зв'язки по лінії пізнавальної діяльності укладені в рішенні на уроках по різних навчальних предметах однотипних пізнавальних задач, націлених на засвоєння аналогічних по своїй структурі знань (теорій, законів, понять і ін.). Пізнавальні уміння, що здобуваються учнями, під впливом міжпредметних зв'язків стають узагальненими, загальнопредметними і міжпредметними.

Практична діяльність учнів – це вивчення і перетворення реальних об'єктів шляхом застосування наукових знань з метою одержання нових фактів, емпіричних чи висновків упредметнених продуктів діяльності. Практична діяльність учнів реалізується в конкретних формах: трудова, фізична, конструктивно-технічна, розрахунково-вимірвальна, обчислювальна, експериментальна, образотворча, мовна. Здійснюючи практичну діяльність, учні засвоюють правила дій, алгоритми операцій і відповідні уміння і навички. "Ціннісно-орієнтаційна" – це оцінна діяльність учнів. Вона відбувається в процесі засвоєння ціннісних аспектів знань, світоглядних ідей, зв'язків між наукою й ідеологією, що служать орієнтирами в навчальній діяльності учнів при навчанні всім навчальним предметам. Навчальна діяльність також має специфічні прийоми навчальної роботи, формує уміння самостійної роботи з книгою, необхідні для самоосвіти, а також створює джерела міжпредметних зв'язків по лінії загальнонавчальних умінь – організаційно-пізнавальних, бібліографічних і інших .

Дослідження в області формування вмінь учнів на основі міжпредметних зв'язків знайшли взаємодію загальних, особливих і

одиничних компонентів дій в умінні різного рівня узагальненості. Міжпредметність умінь (і знань) – це їхня функціональна якість, що здобувається в процесі переносу й узагальнення способів дій з різних навчальних предметів. Міжпредметність як якість знань і умінь відбиває їхній генезис, походження в процесі наукової інтеграції, породження нових знань і методів на стику різних наук. Міжпредметні уміння – це здатність учня встановлювати і засвоювати зв'язку в процесі переносу й узагальнення знань і умінь із суміжних предметів. Таким чином, навчальний предмет і навчальна діяльність є дидактичними основами визначення міжпредметних зв'язків саме тому, що вони як системні об'єкти процесу навчання являють собою єдність загального й особливого. Спільність структурних компонентів навчальних предметів і навчальної діяльності служить джерелом міжпредметних зв'язків у процесі навчання. Порівняння основних видів знань у структурі навчального предмета й у структурі навчальної діяльності учнів виявляє їхню визначену аналогію. Тому міжпредметні зв'язки в навчанні можуть здійснюватися в наступних основних напрямках:

- 1) формування необхідних для становлення світогляду учня систем понять з опорою на наукові факти, теорії, закони, ідеї, загальні для суміжних наукових областей;
- 2) формування загальних для суміжних предметів умінь, і в першу чергу елементарних, на яких базуються більш складні методи засвоєння ідейних зв'язків між предметами ;
- 3) формування на базі узагальнених знань і умінь вірного оцінного відношення до предметних знань, у чому особливе значення мають міжциклові зв'язки і світоглядні навчальні проблеми;

1.3 Сутність поняття “міжпредметні зв’язки” та їх функції

Підвищення рівня успішності в навчальному закладі спирається на комплексне використання в навчанні міжпредметних зв'язків. Це є одним із критеріїв добору і координації навчального матеріалу в програмах загальноосвітніх предметів. Взаємне узгодження й інтеграція видів знань і умінь, що відбиті в нових програмах, стало можливим завдяки численним дослідженням конкретних взаємозв'язків між предметами усередині циклів. Освітні функції міжпредметних зв'язків гуманітарних предметів націлені на формування цілісної системи знань учн.

Не варто знижувати роль виховних функції міжпредметних зв'язків. Аналіз досліджень показав, що підвищення освітнього рівня навчання за допомогою міжпредметних зв'язків підсилює його функції, що виховують. Очевидно, що інтегрування і координація змісту навчальних предметів закладають міцний фундамент наукового світорозуміння.

Міжпредметні зв'язки розглядаються як один зі шляхів розвиваючого навчання, що веде до формування якісно нових утворень у навчальній діяльності учнів – міжпредметних понять і міжпредметних умінь.

Розвиваючі функції міжпредметних зв'язків впливають на розвиток самостійності, пізнавальної активності й інтересів учнів. Аналіз розвиваючих функцій зв'язаний з вивченням діяльності. Серед загальних (міжпредметних) видів діяльності розглядаються мовна, вимірювально-розрахункова, творча й ін. Цей напрямок одержав розвиток у дослідженнях, предметом яких виступили узагальнені уміння, що характеризують визначені види діяльності, загальні для ряду предметів. Розкрито можливості формування комплексу умінь творчої діяльності при здійсненні міжпредметних зв'язків. Для багатьох досліджень по проблемі міжпредметних зв'язків виявляється типовим застосування пошукових методів навчання, проблемно-пізнавальних задач, елементів дослідження. Це природно, оскільки такі методи забезпечують необхідні для формування системи знань і пізнавальних умінь психолого-педагогічні умови - їхній перенос і узагальнення в навчальній діяльності учня, розвиток його розумової активності .

Дослідження виходять зі спільності понять (складу знань), видів діяльності й умінь (мовних, розумових, образотворчих і ін.) у різних навчальних предметах. Це створює об'єктивну основу для здійснення різнобічних міжпредметних зв'язків у єдності їхніх освітніх, розвиваючих і функцій, що виховують.

Міжпредметні зв'язки - це складний компонент, що вимагає дотримання принципів науковості, систематичності, свідомості.

Міжпредметні зв'язки підсилюють взаємодію всіх дидактичних принципів у реальному процесі навчання. Функціонуючи як самостійний принцип, вони можуть визначати цільову спрямованість всіх інших принципів, підкоряючи їх рішенням головної задачі - формуванню наукового світогляду, цілісної системи знань про природу і суспільство. І тоді наочність, систематичність, індивідуальний підхід, колективність, зв'язок із

практикою, активізація навчання стають засобами реалізації міжпредметних зв'язків у побудованій на їх основі дидактичній системі.

Саме в ролі самостійного принципу ідея міжпредметних зв'язків виконує свою організуючу роль: впливає на побудову програм, структуру навчального матеріалу, підручників, на добір методів і форм навчання. У задачах навчання необхідно відбивати застосування, розвиток, закріплення й узагальнення знань і умінь, отриманих учнями при вивченні інших предметів. У змісті навчального матеріалу важливо виділити питання, вивчення яких вимагає опори на раніше засвоєні (з інших предметів) знання, а також питання, що одержать розвиток у наступному навчанні новим дисциплінам. Необхідно в кожній навчальній темі відокремити спеціальні для предмета і більш широкі, загальні для ряду предметів, поняття, розвиток яких здійснюється за допомогою міжпредметних зв'язків. Велике виховне значення має визначення світоглядних висновків, що можуть бути зроблені на основі міжпредметних зв'язків.

У методи навчання міжпредметні зв'язки вносять постійний елемент застосування знань, отриманих в інших курсах. Це активізує мислення учнів, спонукає їх до аналізу, синтезу й узагальненню знань, що відносяться до різних наук. Принцип міжпредметних зв'язків націлює на формулювання проблеми, питань, завдань для учнів, що орієнтують на застосування і синтез знань і умінь з різних предметів. Систематичне використання міжпредметних зв'язків створює можливість широко користатися дидактичними матеріалами і засобами наочності (підручниками, таблицями, приладами, картами, діафільмами, кінофільмами), що відносяться до одного навчального предмета, при вивченні інших дисциплін. В організації навчання виникає потреба в комплексних формах - узагальнюючих уроках, семінарах, екскурсіях, конференціях, що мають міжпредметний зміст. Такі форми зв'язані з колективним рішенням міжпредметних навчальних проблем у сполученні з індивідуальними завданнями, що відповідають пізнавальним інтересам учнів. Міжпредметні зв'язки вимагають координації діяльності вчителів, вивчення навчальних програм по родинних предметах, взаїмовідвідування уроків.

Таким чином, міжпредметні зв'язки усебічно впливають на процес навчання - від постановки задач до його організації і результатів. Їм властиві методологічні, формуючі (освітні, розвиваючі, що виховують) і конструктивні (системоутворюючі) функції в предметній системі навчання. Поліфункціональність міжпредметних зв'язків визначає неоднозначність їхнього понятійного трактування. Найбільш повна реалізація можливостей міжпредметних зв'язків, прояв усіх їхніх функцій у єдності досягаються, коли міжпредметні зв'язки функціонують у процесі навчання як самостійний принцип побудови локальних дидактичних систем.

Виділено і лексичний аспект міжпредметних зв'язків, що здобуває усе велику значимість у міру розвитку самих взаємозв'язків навчальних предметів, оскільки під впливом інтеграції наук невпинно росте запас нових слів, термінів, їхніх нових значеннєвих значень.

Отже, вибудовуючи модель класифікації міжпредметних зв'язків, необхідно спиратися на три системних підстави: інформаційна структура навчального предмета, морфологічна структура навчальної діяльності, організаційно-методичні елементи процесу навчання. Розгляд міжпредметних зв'язків з позицій цілісності процесу навчання показує, що вони функціонують на рівні трьох взаємозалежних типів:

- 1) змістовно-інформаційних,
- 2) операційно-діяльнісних,
- 3) організаційно-методичних.

2. Розробка методики впровадження між предметних зв'язків на уроках української мови

Мета навчання учнів в середніх професійно-технічних навчальних закладах передбачає вирішення таких основних завдань :

- підготовка свідомих, високоосвічених кваліфікованих робітників, що досконально володіють професійною майстерністю, глибокими і міцними знаннями наукових основ виробництва, сучасним техніко-економічним мисленням, комп'ютерною грамотністю, здібних як до фізичної, так і до розумової праці, до активної діяльності , здібних успішно засвоювати нову техніку та технологію та застосовувати її на практиці;

- виховання активних громадян, творчим ставленням до праці, високими моральними якостями, дисциплінованістю і організованістю, культурою .

Важливе значення в навчально-виховному процесі в сьгоднішніх умовах набуває людський (психологічний) фактор, високий рівень свідомості учнів щодо засвоєння фахових знань. Тому в процесі викладання спеціальних предметів і виробничого навчання викладачі і майстри виробничого навчання повинні розвивати в учнів технічне, економічне та образне мислення, формувати навички продуктивної праці, планування та самоконтролю. Викладення навчального матеріалу необхідно будувати на основі знань загальноосвітніх предметів.

Слід зауважити, що міжпредметні зв'язки здійснюються в двох напрямках. Для загальноосвітніх предметів – це конкретизація основних наукових положень, залучення фактичного матеріалу, використання завдань з професійним змістом, що дає змогу органічно поєднати загальноосвітню і професійну підготовку в єдиний навчально-виховний процес. Стосовно загальноосвітньої підготовки цей зв'язок можна охарактеризувати як професійну спрямованість загальноосвітніх предметів. Для спеціальних предметів – це передусім пояснення, обґрунтування практичних явищ науковими положеннями, фактами, законами. Питання реалізації міжпредметних зв'язків надто важливі, тому вони повинні бути предметом постійної уваги не лише викладачів, а й інших інженерно-педагогічних працівників.

Робота з реалізації професійної спрямованості загальноосвітніх предметів в ДНЗ «Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури» здійснюється за такими напрямками:

- ◆ у річному плані засідань педагогічних рад обов'язково висвітлюється питання міжпредметних зв'язків;
- ◆ проведення спільних засідань методичних комісій суспільно-гуманітарних дисциплін, природничо-математичних дисциплін та методичних комісій професійної підготовки, на яких проводять взаємне навчання викладачі

загальноосвітніх і спеціальних предметів з тем, де встановлено міжпредметні зв'язки;

- ◆ на засіданнях методичних комісій суспільно-гуманітарних дисциплін, природничо-математичних дисциплін коректуємо навчальні плани, плани уроків з урахуванням професій, які готуємо;

- ◆ на інструктивно-методичних нарадах відбувається обмін досвідом з даної теми;

- ◆ засідання «Школи молодого викладача» проходить у вигляді семінарів, де беруть участь досвідчені викладачі загальноосвітніх та спеціальних предметів, а також майстри виробничого навчання;

- ◆ професійну спрямованість загальноосвітніх предметів яскраво видно як на відкритих уроках, так і на «звичайних» уроках у всіх викладачів.

Організація навчально-виховного процесу спрямована на впровадження нових педагогічних, виробничих та комп'ютерних технологій. Із сучасними педагогічними технологіями викладачі мають змогу ознайомитися на курсах підвищення кваліфікації, обласних методичних секціях, з періодичної преси, яка є в достатній кількості в даному закладі. Всі викладачі пройшли курси за освітньою програмою «Intel .Навчання для майбутнього», яка направлена на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Для безпосереднього ознайомлення з виробничим процесом проводиться стажування викладачів загальноосвітніх предметів на підприємствах-замовниках кадрів.

Проаналізовані та узагальнені матеріали стажування використовуються для посилення професійної спрямованості викладання, встановлення міжпредметних зв'язків, розробки між предметних комплексних завдань, задач професійного змісту, лексичних вправ, складання диктантів, творчих та індивідуальних завдань із введенням виробничої та спеціальної термінології. Ліцей має ще досить незначний досвід організації навчального процесу на основі принципу професійної спрямованості, забезпечення інтеграції змісту загальної середньої освіти з професійною підготовкою. Одним з головних завдань, яке повинен ставити перед собою викладач професійно-технічного навчального закладу, - дати учням глибокі та міцні знання, засобами свого предмета розкрити красу їхньої майбутньої професії. Викладачі загальноосвітніх предметів приділяють велику увагу професійній направленості предметів загальноосвітнього циклу.

2.1. Практична реалізація міжпредметних зв'язків на уроках української мови

Важливим засобом підготовки робітників є гуманітарні предмети, які не тільки збагачують знання, вміння і навички, а й формують морально-етичні якості майбутніх робітників. Власний досвід роботи в професійно-технічному навчальному закладі показує, що не можна обмежуватися тільки програмовим матеріалом з підручника, не пов'язуючи його з життям та іншими предметами. А для учнів ліцею особливо важливо провести взаємозв'язок із спецпредметами, тобто з їхньою майбутньою професією.

На власних уроках української мови та літератури постійно звертаюся до вправ та завдань, які мають професійну спрямованість і допоможуть учням оволодіти термінологією майбутньої спеціальності. Виконуючи різні види робіт (словникові диктанти, твори-мініатюри на виробничі теми, творчі роботи, диктанти, складання діалогів на професійну тематику та ін.), в учнів посилюється інтерес до обраної професії.

Завдання з професійною спрямованістю, які використовуються на уроках української мови

Завдання для учнів, які навчаються за професією «Кравець»

1. Визначте способи творення слів: моделювання, виточка, нагрудний, плечовий, шаблонний, горловина.
2. Випишіть із словника значення слів: виточка, кокетка, рельєфи, складки, драпування, ахроматичні кольори.
3. Доберіть до поданих залежних слів головні: похідні, овальні, фігурні, бантові, асиметричне, індивідуальне.
4. Доберіть до поданих головних залежні слова: силует, лінії, стиль, модельєри, композиція, спідниця.
5. Визначте тип зв'язку у словосполученнях: кольорова гама, домашній одяг, моделювання виробів, дотримуватися силуетів, сукня із тканини.
6. Зробіть синтаксичний розбір речень.

Основою сучасної моди є класичний костюм, створений на основі англійського. Змінюючись відповідно до вимог моди, класичний костюм і сьогодні відзначається практичністю крою, добротністю матеріалу, простотою і зручністю. Він став невід'ємною частиною гардеробу ділової жінки.

7. Складіть діалог на тему: «Кравець і замовник», де замовник хоче пошити модель одягу, яка не відповідає його фігурі.

8. Напишіть твір на тему : «Сучасна мода».

9. Визначте, якою частиною мови є наведені слова: моделювання, швейні, створення, статура, фактура, модельєр, з'єднати, запросований, розширення.

*Завдання для учнів, які навчаються за професією «Кухар,
кондитер»*

1. Складіть речення з поданими словами: зрази, електросковорода, тушкувати, квашення, напівфабрикати, вибивати.

2. Запишіть числівники словами: нарізають під кутом 30о; рослинні олії містять 99,9% жиру , 0,1% води; сир 9% жирності; вихід готової страви – 1000 грам; 3-4 скибочки на порцію масою 30-40 грам; нарізають плоскими шматочками 1,5-2 см завтовшки.

3. Поставте розділові знаки у таких реченнях: Гречану або рисову кашу з'єднують з пасерованою цибулею вареними подрібненими яйцями меленим перцем зеленою петрушки або кропу і добре перемішують. При тепловій обробці жир птиці розтоплюється і просочує м'язову тканину завдяки чому м'ясо стає соковитим поліпшується його смак.

4. Складіть діалог на тему: «Кухар і відвідувач», в якому кухар ділиться рецептом страви, яка сподобалась відвідувачу.

5. Напишіть твір на тему «Українська національна кухня»:

6. Знайдіть «зайве» слово:

Для борщу: буряк можна: варити, тушкувати, пасерувати, пекти, шаткувати;
капусту свіжу можна: шаткувати, нарізати, пасерувати;
цибулю ріпчасту необхідно: нарізати, шаткувати, пасерувати.

Тексти для диктантів

Для учнів, що вчать за професією «Реставратор декоративно-художніх фарбувань; реставратор декоративних штукатурок і ліпних виробів»

Софія Київська

Висока дзвіниця — як брама до раю. Небесно-блакитна і аж до неба — 76 метрів, це вам не жарти. А вже як подасть «голос» прикрашений орнаментами 13-тонний дзвін, відлитий в 1705 році київським майстром Афанасієм Петровичем... Не вистачає хіба апостола Петра з традиційними ключами. Пройдеш через браму — і справді потрапляєш в інший світ. Тут не просто тихо і затишно, тут благодатно і віє тисячолітньою історією та Мудрістю. Адже «Софія» з грецької «мудрість».

Цей храм лише на перший погляд видається простим і зрозумілим. Після розкішного барокового дива дзвіниці Софія Київська здається приземкуватою і трохи незграбною. Та варто пригадати, що перед нами застигли в камені десять століть — і незграбність обернеться надійністю та нашаруванням історичних віх. Варто зайти досередини — і назавжди зникне відчуття приземкуватості, бо змінювати, збільшувати простір вмів не лише булгаківський Воланд, а й давньоруські майстри.

Чи не найбільша загадка Софії — її вік. Зовсім недавно розсипалася традиційна гіпотеза про заснування головної київської церкви в першій половині XI ст. Помилівся Новгородський літописець, який зафіксував в 1017 р. наступне: *«Ярослав іде до Берестя (нині білоруський Брест). І була закладена Софія Київська»*. І навіть сивий **Нестор** був неправий, коли датував заснування храму 1037 роком: *«Заклав Ярослав місто велике Київ і церкву Святої Софії»*. Відшукати правду історикам допомогли... графіті. Так-так, далекі «предки» сучасних написів, які часом прикрашають, але найчастіше капарять наші вулиці, паркани і стіни будинків. Виявляється, вже жителів Київської Русі доби її розквіту так і тягнуло залишити «автограф» або малюнок на фресках церкви — хоч і було це, як і нині, заборонено. Такий «грішок» був не лише за простими киянами, а й за князями і митрополитами. Серед них і сам **Ярослав Мудрий**, і сини князя **Святослав** і **Всеволод**, єпископ **Лука Білгородський**, воєвода **Ставр Городятинич**... Саме в такий спосіб жителі княжого Києва скріпляли клятви, просили вищі сили про допомогу та навіть «підписували» договори купівлі-продажу.

Найдавніше графіті віднашли лише нещодавно на фресці, що зображує св. Василя, і датується воно 1022 р. Отже, в той час храм був не лише збудований, а й розписаний. За Нестором, до побудови Софії залишалося ще 15 років.

Тепер можна впевнено стверджувати, що заклав митрополичий собор не Ярослав Мудрий, а його батько, Володимир Великий .

Для учнів, що вчать за професією «Слюсар з ремонту автомобілів»

Двигун

Основним типом двигуна сучасних автомобілів є поршневий двигун внутрішнього згорання. Значні поширення набули автомобілі з газотурбінним двигуном внутрішнього згорання. Парові автомобілі тепер майже не застосовуються. За видом палива, що вживається для поршневих двигунів внутрішнього згорання, розрізняють: бензинові, газобалонні, газогенераторні, дизельні. Карбюраторні та дизельні автомобілі становлять тепер основну частину автомобільного парку.

До дизельних автомобілів належать переважно вантажні автомобілі великої вантажопідйомності і автобуси середньої і великої місткості. Газобалонні і газогенераторні автомобілі працюють на місцевих видах палива.

Двигун перетворює теплову енергію палива в механічну, внаслідок чого на валу двигуна виникає обертаючий момент. Сучасні карбюраторні автомобільні двигуни працюють за чотиритактним робочим процесом. Розміщення циліндрів звичайно вертикальне однорядне або V-подібне. Двигун розміщують в передній частині автомобіля по його поздовжній осі або з боку водія. В легкових автомобілях і автобусах двигун часто розміщують в задній частині вздовж або впоперек кузова.

Останнього часу на авторинку перспективного розвитку набули автомобілі з електричними (акумуляторними) та гібридними двигунами.

Для учнів, що вчать за професією «Штукатур ;лицювальник-плиточник; маляр»

Організація робочого місця опоряджувальника

Робочим місцем називають частину виробничої площі, призначену для виконання певного обсягу трудових дій одним або кількома працівниками. Робочі місця можуть бути стаціонарними і пересувними. На будівництві при виконанні опоряджувальних робіт майже немає стаціонарних робочих місць, адже робітник разом із пристроями і матеріалами під час виконання роботи пересувається з однієї ділянки приміщення на іншу.

На робочому місці опоряджувальника мають бути обладнання, матеріали і знаряддя праці, потрібні для виконання опорядження, їх розміщують так, щоб під час роботи не доводилося робити зайвих рухів. Ручний інструмент, який беруть правою рукою, має лежати справа, а той, що беруть лівою рукою, — зліва. Якщо для роботи потрібен столик, то його

встановлюють так, щоб з цього місця можна було виконати якнайбільший обсяг роботи.

Велике значення для організації робіт має своєчасна підготовка матеріалів і поточне забезпечення ними опоряджувальників. Тому в спеціально відведених приміщеннях заздалегідь сортують плитку, розкрояють лінолеум, приготують розчини і мастики. Підготовлені матеріали в процесі роботи ритмічно подають на робочі місця.

Під час виконання робіт обов'язково слід дотримуватися всіх правил техніки безпеки і виробничої санітарії. Робочі місця опоряджувальників обладнують засобами зв'язку, а також пристроями, які забезпечують нормальні гігієнічні умови (освітлення, захист від протягів тощо).

Тексти для переказів

Для учнів, що вчать за професією «Реставратор декоративно-художніх фарбувань; реставратор декоративних штукатурок і ліпних виробів»

Хотинська фортеця

Сучасний Хотин - тихе, миле одноповерхове буковинське місто, непримітне, навіть непоказне. Та приїздить сюди звідусіль і митці, і допитливі туристи - нескінченний людський потік, неначе на прощу до святого місця. У деякому сенсі тут і є святиня - велична Хотинська фортеця, яку оспівано в десятках художніх творів, в літературі, кінематографі. Нині на території фортеці діє Державний історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця» поруч з яким розпочалось будівництво готельно-ресторанного комплексу «Фортеця Гетьманів», що стане його гармонічним доповненням, і в стінах фортеці повторно оселиться минуле завдяки експозиціям різних історичних часів та народів.

Навіть якщо зроду не бували у тутешніх місцях, щойно покажуться абриси кам'яних мурів - переживете дежа-вю: усе - знайоме. Нічого дивного, Хотинська фортеця - заслужена декорація численних історичних кінострічок і радянського, і українського, і російського кінематографу. У 2003 році видатний польський режисер Єжи Гофман висловив намір знімати у Хотині стрічку про війну 1621 року, коли українсько-польське військо зупинило під цими стінами турецькі номади, що сунули на Європу. О, скільки славних воїнів, мудрих полководців, подвигів, зрад та смертей бачили кремезні хотинські камені! Жаль, що камені не можуть говорити. Хоча якщо напружити уяву ...

Минаєте рів, проходитье через браму - і зупиняєтеся, вражені краєвидом. Більш ніж на кілометр тягнуться кам'яно-земляні укріплення. Внизу, на скелястому мисі – замок з подвір'ям, оточений товстеземним земляним валом з бастіонами. Сорокаметрові замкові стіни прикрашає орнамент з червоної цегли - немов по-дільська вишиванка. Це територія так

званої Нової фортеці. Колись тут були комендантський двір, казарми, майстерні, конюшні, бані, склади... До нашого часу збереглася лише кам'яна церква Олександра Невського, збудована у 1835 році для російського гарнізону. Нижче храму - колишня військова школа, зліва - руїни мінарету - «сувенір» від турецьких завойовників (шкода, що не лишилося й сліду від їхніх славетних висячих садів).

Ледь чутно скрипить дерев'яний міст - єдиний шлях до фортеці, зітхає, неначе йому сотні літ. Ні, він новинка: його відновлено у 1969-му. Та є тут і справжні «старики»: пінки та колодязь на Подвір'ї воїнів, Комендантський палац та Північна вежа на Княжому дворі. Стіни пала-вкриті суцільним двоколірним орнаментом, «виткачим» з червоної цегли та білокам'яних блоків, а портали і вікна оздоблено вигадливим різьбленням. За турків у ньому розміщувалися турецькі бані, басейн та гарем. Не віриться, адже будівля не така вже й велика.

Якщо піднятися на бойовий майданчик фортечної стіни, усе фортифікаційне «господарство» - як на долоні.

Он - найбільша з башт, Північна, з трьома ярусами бійниць, схожих на замкові щілини, та з шатром-пірамідою. Там - ще башти: Надбрамна, Східна, Комендантська і Західна. З усіх є виходи на захищений триметровими кам'яними зубцями бойовий майданчик, що тягнеться вздовж оборонної стіни. Ці мури не раз чули прокльони від тих, хто намагався взяти їх штурмом.

А далі, бачите? То будинок старої хотинської митниці. Які багаті ярмарки проходили тут за молдавсько-го князювання!.. А там... А ще...

Про все б дізнатися, торкнутись кожного камінця - а раптом минуле покажеться з несподіваного боку, раптом фортеця розкриє саме тобі якусь ніким незнану досі таїну, раптом... Державний історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця» - то наче незавершений історичний роман: сюжет вже достатньо насичений подробицями, майстерно виписані характери головних та другорядних героїв, чудово викладено атмосферу часу... Та варто лише зайти в «Фортецю Гетьманів» - на Вас чекають герої середньовіччя: Ян Собеський зі своєю світою, Петро Сагайдачний з хоробрими козаками, молдавські воєводи, російські полководці, турецький Султан та Паша. Експозиції та інтер'єр фортеці перенесуть Вас без машини часу в інші епохи, в інші культури, де Ви зможете побачити та відчути 1000 літню історію Хотинської фортеці.

(з журналу _____)

Для учнів, що вчать за професією «Слюсар з ремонту автомобілів»

Перший автомобіль в Україні

Восени 1891 року на Єкатеринську площу в Одесі виїхав невеликий відкритий екіпаж. Єдине, що вирізняло його на фоні інших – це відсутність запряжених коней. Машина проїхала площею кілька кіл, а потім зникла за

рогом. Такою була перша поява автомобіля в „перлині біля моря”. Вона ж була першою і в Україні, і навіть в усій Російській імперії.

У диво-машині, яка з’явилася на Єкатеринській площі, сиділо двоє: шофер і сам власник автомобіля. Ним був редактор газети “Одеський листок” Василь Васильович Навроцький – людина, яка жваво цікавилася технічними новинками. Якось у Франції він побачив автомобіль і відірвати погляд від нього вже не зміг: купив машину і привіз додому, в Одесу.

Точилися дискусії з приводу того, якої ж марки був автомобіль. Довгий час вважалося, що це був Benz. Але в 1981 році з’явилася стаття одесита І. Батищева. Він стверджував, що в підшивках “Одеського листка” знайшов інформацію про те, що машина називалася Panhard-Levassor. За доказ слугувало фото з цієї газети за 1906 рік. На користь і однієї й іншої версії свідчать чимало фактів, однак і до сьогодні достеменно не відомо, що саме за автомобіль бачили того дня одесити. Безперечним є лише той факт, що саме він і був першим автомобілем в Україні.

Перший же справді український автомобіль з’явився у 1959 році. Це був ЗАЗ-965, більш відомий у народі, як “горбатий запорожець”. Прототипом першого українського автомобіля був італійський FIAT 600. Запорізьке дітище отримало вітчизняний двигун з повітряним охолодженням і потужністю 27 кінських сил. Усього, з 1960 до 1969 року, з конвеєра ЗАЗу зійшло 322106 таких автомобілей. “Горбатий” став справжньою легендою, він і сьогодні має величезну кількість фанатів як в Україні так і за її межами. Створюються автоклуби власників цього справді народного автомобіля і навіть відбуваються перегони на “горбатих запорожцях”.

Для учнів, що вчать за професією «Штукатур ;лицювальник-плиточник; маляр»

Інструменти для виконання простої штукатурки

Для підготовки поверхонь під штукатурення, нанесення та розрівнювання штукатурного розчину використовують відповідні ручні та механізовані інструменти. Інструменти для підготовки поверхонь під штукатурення: молоток штукатурний, молоток насікальний, бучарда, троянка, скарпель.

Штукатурний молоток) застосовують для прибивання дранки, дерев'яних рейок до поверхні і насікання кам'яних поверхонь та як ударний інструмент для інших операцій. Молоток з одного боку має бойок, а з другого - проріз для витягування цвяхів. Маса молотка 500-600 г. Для насікання кам'яних поверхонь користуються спеціальним насікальним молотком, маса якого близько 1 кг.

Бучарда застосовується для створення шорсткості на кам'яних поверхнях при підготовці їх під штукатурення, а також для обробки шару

затверділої декоративної штукатурки . Бучарда металева, маса її 1,2-1,5 кг. На торцевих боках зроблена насічка у вигляді маленьких зубців пірамідальної форми. Кількість зубців різна , що дає змогу під час обробки декоративної штукатурки одержати різну фактуру поверхні.

Троянкою розчищають та поглиблюють шви у цегляній кладці, а також насікають бетонні і цегляні поверхні для збільшення їхньої шорсткості. Робоче лезо троянки зубчате. Замість троянки з цією ж метою використовують скарпель або звичайне зубило.

Для механізованого насікання поверхні застосовують електричні або пневматичні молотки та перфоратори. Штукатурний розчин на поверхню вручну наносять соколом, штукатурною лопаткою або ковшем.

Соکیل використовують для підтримання невеликої кількості розчину на певній відстані від поверхні під час штукатурення. Соколом можна також наносити розчин на поверхню і ущільнювати його. Виготовляють цей інструмент з алюмінієвого листа чи пластику. Верхня робоча поверхня сокола має бути рівною, без щілин і пошкоджень.

Штукатурна лопатка або кельма призначена для накидання розчину з сокола або ящика на поверхню. Лопаткою можна при потребі також наносити розчин на невеликі ділянки поверхні. Виготовляють лопатку серцеподібної форми з листової сталі завтовшки до 1 мм. До неї прикріплено дерев'яну ручку завдовжки 125 мм.

Ківш використовують для накидання з ящика на поверхню здебільшого рідких розчинів. Його застосування значно підвищує продуктивність праці, оскільки за один рух ковшем, залежно від його місткості, можна накинути на поверхню 0,8-1,5 л розчину.

Для розрівнювання, ущільнення і оброблення штукатурного шару застосовують напівтерки, малку, правило і терки.

Напівтерки призначені для розрівнювання й ущільнення штукатурного шару, нанесеного на поверхню штукатурною лопаткою, ковшем або механізованим способом. Виготовляють їх з просоченої гарячою оліфою деревини (сосни, ялини) або алюмінію. Дерев'яні напівтерки залежно від довжини бувають малі , середні і великі .

Правилом розрівнюють штукатурний шар. Виготовляють його з дерева або з дерев'яної рейки, підбитої з одного боку алюмінієвим полотном. Вивірене двометрове правило називається контрольним і застосовується для перевірки рівності опоряджених поверхонь.

Остаточню штукатурний шар обробляють дерев'яною, гумовою або повстяною теркою, а також гладилкою. Дерев'яні або алюмінієві кутові напівтерки використовують для опорядження кутів. Напівтерку для опорядження внутрішнього кута називають лузговою, зовнішнього - вусиковою. Для зручності в роботі їх роблять з двома ручками.

Завдання з професійною спрямованістю,
які використовуються на уроках української літератури

Завдання за повістю «Кайдашева сім'я» для учнів, що вчаться за професією
«Кухар»

Знайдіть уривок, в якому описується процес приготування обіду. Зачитайте його. Із скількох страв повинен бути обід? Яка енергетична цінність обіду з двох страв?

Завдання за повістю «Кайдашева сім'я» для учнів, що вчаться за професією
«Кравець»

Знайдіть уривок, в якому описується процес прядіння полотна. Зачитайте його. Чим цей процес відрізняється від сучасного?

ВИСНОВКИ

Отже, всі уроки загальноосвітньої підготовки, які проходять в ДНЗ «Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури», мають професійне спрямування. Однобічна діяльність викладачів загальноосвітньої підготовки без тісного, постійного зв'язку з викладачами спеціальних і загально-технічних дисциплін, предметів загально-технічної та професійно-теоретичної підготовки, майстрами виробничого навчання не дала б бажаних результатів – підвищення якості професійної підготовки.

При здійсненні міжпредметних зв'язків в учнів розширюється кругозір, розвивається логічне мислення, активізується увага, зростає зацікавленість до предметів, що вивчаються. Міжпредметні зв'язки забезпечують поглиблене вивчення теоретичного матеріалу і формування в учнів узагальнених наукових понять, допомагають їм застосовувати здобуті знання на практиці, сприяють виробленню вміння знаходити загальні закономірності і відмінності при розгляді різноманітних процесів. Все це підвищує ефективність навчального процесу.

Освіта й виховання сучасної молоді людини, її гармонійний розвиток вимагають органічного поєднання комплексу знань, умінь і навичок, які набуваються в процесі засвоєння предметів загальноосвітньої підготовки. Реформа освіти в Україні передбачає оволодіння учнями глибокими й міцними знаннями основ наук, засвоєння провідних ідей навчальних дисциплін, вироблення комунікативних умінь і навичок гармонійно розвиненої особистості, громадянина і патріота нашої держави. Ось чому міжпредметні зв'язки у навчальному процесі набувають особливої ваги.

Аналіз загальноосвітнього курсу української мови показує, що в ньому закладені значні можливості для реалізації зв'язків з усіма навчальними дисциплінами.

Визначаючи можливі напрями зв'язків української мови та інших предметів з метою стимулювання пізнавальної діяльності учнів, розвитку їхньої комунікативної компетентності, важливо встановити форми і види цих зв'язків, виділити з них ті, що найкраще допоможуть в освіті учнів. Кожний розділ курсу української мови містить певний міжпредметний матеріал, що сприяє поглибленому розумінню мовних явищ, розширенню світогляду учнів, формуванню в них умінь застосовувати суміжні знання.

Навчальна програма спрямовує вчителя на таке викладання мови, при якому навчальний процес має сприяти активному зв'язку теоретичних знань і практичних навичок із життям. Міжпредметні зв'язки є саме тим важливим засобом, який допоможе розкрити учням роль рідної мови в опануванні основ наук (математики, фізики, літератури, історії тощо), зрозуміти функціонування її в різних галузях людських знань..

Мова, відображаючи всі сторони людської діяльності, виражає у формі мовлення зміст усіх навчальних предметів і вимагає встановлення двобічного зв'язку, що й передбачено навчальною програмою. Зв'язки української мови з

іншими предметами мають велике значення. Знання міжпредметного матеріалу, опора на нього допомагає вчителям методично правильно організувати роботу над науковою термінологією і домагатися її засвоєння. Ураховуючи, що навчальна програма виділяє міжпредметні зв'язки як окремий напрям її реалізації, ми розглянули цю проблему докладніше і встановили, що для успішної реалізації міжпредметних зв'язків під час навчання української мови необхідно :

1) використовувати методи, які найкраще сприяють оволодінню учнями знань;

2) формувати вміння і навички практично використовувати мовне багатство у будь-якій ситуації, у повсякденному житті;

3) формувати інтелектуальні вміння і навички учнів, розширювати їхню ерудицію;

4) розширювати науковий світогляд учнів, формувати філософське розуміння суті мови як засобу спілкування, пізнання і мислення.

Зв'язки української мови з іншими предметами можуть мати таку структуру:

Українська мова вивчається у двох напрямках: засвоєння учнями основ лінгвістичної теорії і вироблення мовленнєвих умінь і навичок. Ці два напрями тісно пов'язані між собою. Визначаючи зв'язки української мови з іншими предметами, треба мати на увазі насамперед ті з них, які допомагають з'ясувати походження та існування різних мовних явищ і фактів, глибше розкрити їх суть та особливості. Розкриття значення, походження і навіть уживання того чи іншого слова вимагає використання міжпредметного матеріалу.

Мета міжпредметних зв'язків під час вивчення української мови залежить від змісту й обсягу міжпредметного матеріалу, ступеня спорідненості навчальних дисциплін чи функціонування мовних одиниць. Найчастіше ці зв'язки використовуються для поповнення й поглиблення знань про мову, вдосконалення мовленнєвих умінь і навичок; порівняння і зіставлення споріднених або відмінних мовних фактів, явищ; для розширення ерудиції учнів, введення нових відомостей про мову чи інші галузі людських знань.

Викладач може поставити за мету використати міжпредметний матеріал для глибшого усвідомлення й засвоєння мовознавчих термінів. З'ясування кожного терміна, яким користуємося при вивченні мови, буде повнішим і цікавішим для учнів, якщо докладно розкрити історію виникнення його.

Терміни, як правило, відображають ті чи інші уявлення про значення, форми або функції понять, які вони називають. За характером змісту, що передає слово-термін, можна судити про час та умови його появи в українській мові.

Вправи, побудовані на прикладах текстів різного змісту і стилю, викликають великий інтерес в учнів, активізують їхню увагу, пробуджують емоції, вносять в урок елементи новизни й цікавості.

Вихід за межі власне мовних фактів, залучення до вивчення мови матеріалу інших предметів, що становить сутність інтегрованого навчання, сприяє поглибленню знань учнів, розширює їхній світогляд, розвиває ерудицію і мовленнєву культуру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М.І.Пентиліук: М.І.Пентиліук, С.О.Караман, О.В.Караман, О.М.Горошкіна, З.П.Бакум, М.М.Барахтян, І.В.Гайдаєнко, А.Г.Галетова, Т.В.Коршун, А.В.Нікітіна, Т.Г.Окунович, О.М.Решетилова. - К.: Ленвіт, 2004.
2. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентиліук М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. - К.: Рад. школа, 1987. –
3. Вінник Л. Міжпредметні зв'язки як умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу// Професійно-технічна освіта. – 2003. -№2. . 2.
4. Волошина Л. Інтеграція змісту загальноосвітньої та професійної підготовки // Професійно-технічна освіта. – 2008. - № 1.
5. Яллаєва Г. Професійна лексика на уроках української мови // Професійно-технічна освіта. – 2003. - №4.
6. Гаврилук О. Сучасні технології навчання – оновлення освітнього процесу в профтехучилищі // Рідна шк. – 2000. № 12.
7. Гільбух Ю.З., Дробноход М.І. Інноваційний експеримент у школі: на допомогу початкуючому дослідникові. - К., 1994
8. Державна національна програма “Освіта” (“Україна ХХІ століття”) //Освіта. - № 44-46. – 1993.
9. Максимова В.Н. Межпредметные связи в процессе обучения. – М. : Просвещение, 1988.
10. Передовий педагогічний досвід: теорія і методика / Під ред. Л.Л.Момот. - К.: Рад. школа, 1990.
11. Сухомлинський В. О. Слово рідної мови //Українська мова і література в школі.1989.,№1.
13. Пентиліук М.І. Міжпредметні зв'язки на уроках мови //Українська мова і література в школі – 1987.- № 5.
- 14.Варзацька Л., Дворська Л. Методика інтегрованого уроку мови // Дивослово.-2004, -№ 3.